

1913. Un año hace cien años - Florian Illies

Al començament del segle XX, una part important de les idees que de mica en mica transformarien el món van néixer i desenvolupar-se al centre d'Europa. A partir d'aquesta idea, popularitzada des de fa temps pels historiadors de la cultura, Florian Illies (Schlitz, 1971) va tenir una bona pensada: escriure un llibre centrat en l'any 1913, explicar els esdeveniments principals que van tenir lloc ordenats per mesos, i publicar-lo el 2012, amb prou temps perquè es pogués reeditar i traduir l'any 2013, un segle després dels fets.

Certament, l'any 1913 concentra un nombre considerable de fets. A Viena, Stalin escriu *El marxisme i la qüestió nacional* i passeja pels jardins del palau de Schönbrunn, els mateixos que frequenta Adolf Hitler, aleshores pintor d'aquarel·les. No gaire lluny, Sigmund Freud escriu *Totem i tabú*. Afegim-hi els drames d'Arthur Schnitzler, la música d'Arnold Schönberg, les proses de Karl Kraus, els quadres d'Egon Schiele, Gustav Klimt, Oskar Kokoschka...

Mentrestant, a Munic, Oswald Spengler escriu *La decadència d'Occident*. A París, Marcel Proust publica el primer volum d'*A la recerca del temps perdut*, Ígor Stravinski estrena *La consagració de la primavera* amb Nijinski, i Marcel Duchamp inventa el *ready-made*. A Moscou, Malévix pinta el *Quadrat negre*. A Cambridge Ludwing Wittgenstein publica per primera vegada. A Simferopol, Maiakovski declama els seus versos a cops de fuet. A Nova York, l'Armory Show presenta Picasso i Picabia.

Florian Illies estructura el llibre en blocs breus d'informació que es van alternant com una sèrie televisiva d'embolics. Els personatges evolucionen de mes en mes, tot i que, per la mateixa estructura del llibre, pel desembre no es produeix cap desenllaç, sinó que senzillament el llibre s'acaba. Sabem, això sí, que l'any següent es produirà l'atemptat de Sarajevo, que donarà pas a la Primera Guerra Mundial.

1913. Un año hace cien años és un llibre de divulgació que es llegeix amb facilitat, i que permet fer-se una idea dels recolzes de la cultura de l'època. Presenta, però, dos inconvenients. El primer és el germanocentrisme: les referències al cinema nord-americà, a la literatura anglesa o a la pintura italiana són escassíssimes, i per sota dels Pirineus no existeix res que Illies consideri que valgui la pena esmentar. Potser el títol hauria de fer referència a la cultura alemanya, ja que els lectors que formen part d'altres àmbits se'n poden sentir exclosos. No demano que s'esmentin les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans (que són del 1913), però potser l'autor

s'hauria pogut referir en algun moment al moviment sufragista anglès o a l'elecció d'un president nord-americà tan rellevant com Woodrow Wilson.

Un segon inconvenient és el to. Florian Illies s'acosta als artistes i als pensadors com si fossin sublims o com si fossin anòmals. Més que mirar d'entendre'ls, fa l'efecte que es delecta amb les seves rareses. En aquest sentit, es mostra més interessat en els aspectes sentimentals i eròtics que en la vessant més creativa. Les referències a Franz Kafka, per exemple, se centren únicament en la proposta de matrimoni que va fer a Felice Bauer. Semblantment, el que explica de Georg Trakl, Gottfried Benn o Rainer Maria Rilke se situa més a prop de la xafarderia que de la història de l'art.